

N

NAFRAR. En relació amb els testimonis gal·lo-romànics de *naufrogare* 'fer malbé', que citem v, 867b41-60, i amb el de *naufrages* 'danys, perjudicis agrícoles' que donem d'un doc. català de 1180 en b. llatí, tenim dret a posar un cas de *nauftrar* 'ferir', var. de *nafrar*, que trobem en un curiós passatge d'una obra de Llull (o que se li atribueix generalment), en el qual es restitueix quasi forçosament una tirada de versos: «ab correjades / nuades / volguès sostenir / que, Creador, fos [FU(0)STIS pf. 5] açotat / e ferit --- / Tot lo cuyr dels costats, / dels braços e [del] les cambes, / vos avien *naufrats*, / e 'n elles fontanes fetes, / d'on ixen amorettes / e vermelles floretes, / les quals ador / --- / mas a la vostre' amor, / per nostra amor, / eren 15 les vostres penes amorettes, / roses e violetes / ---», *Libre de Home*, els editors del qual (Palma 1950), 135, 136, no s'han adonat que són versos, car ho imprimeixen com si fos prosa; altrament és cert que hi he saltat frases (---) que imagino introduïdes per un lul·lista medieval que prosifica d'intent (o prosificat 20 més tard pel mateix Llull?, cosa menys probable en el seu cas), i és cert que hi he fet una transposició (deia *fetes fontanes*) i omès un *de* (que poso entre claudàtors); però l'estil i manera i llengua són ben de Llull, i l'occitanisme *cambes* va d'acord amb els que Ramon 25 es permeté en *Desconhort*, *Lo Concili* etc.

Sembla formar part d'un petit poema piadós que ell escriuria i després fou incorporat amb disfressa prosaica en una obra posterior. Ja sabem que en català la forma *nafrar* sense *u*, preponderà des d'antic, però 30 l'etimologia NAUFR(AG)ARE em sembla segura, i havent deixat la *u* tantes romanalles en textos dels dominis romànics més afins al nostre, i àdhuc a Catalunya, és lícit admetre que n'hi quedava alguna supervivència entre nosaltres, aviat obliterateda en els mss. que 35 conservem, per la forma *nafrar* de la llengua comuna.

No és inoportú afegir que hi ha una gran partida a Menorca, a la tempestuosa costa del Migjorn Gran que duu el nom de *Nafraig*, on veiem la reducció 40 *naufri-* > *nafr-* testificada amb un significat indis-

tiblement idèntic al més corrent de NAUFRAGIUM (veg. Coromines-Mascaró, *Top. Balear*, s. v.)

NÉIXER. De *sobrenatural* només donem cita des del *DTo.* de 1670, però ja apareix tres cops en el *Benedicta Tu* de Llull: «mas bé crec del meravellós pujament e *sobrenatural*, del teu Fill», 330, i de nou 350 i 303.

NERO. Em semblen vans els hàbils però rebuscats esforços que ha fet En Gulsoy per partir de la forma *mero* com etimològica. El fet és que la f o r m a c a t a l a n a és *nero* (V. les nostres nn. 3, 4, 5, 6, 7, 8) —l'única, car l'altra l'han ficada els industrials del restaurant i de pesca a l'engròs—, i si s'ha imposat en castellà és gràcies a l'etim. pop. o pseudopopular, que ja va explicar Eiximenis, segons Boeci (*Terç* III, 187.23, veg. la nota 23). La *-o* en un mot català seria inexplicable si no es tractés, sigui d'un mossarabisme, o més aviat d'un mot llatí de nominatiu en *-o*, com *Nero*, *-onis*. Com que en un nom de peix el mossarabisme és menys probable que en coses de Terra ferma, la versemblança formal ens duu a això últim, i així mateix per la influència del nom de peix més divulgat *merluza*; a Nàpols també hi ha la forma adjectiva *cernia nera* extreta de *nero*, el nostre *nero* ja figura el 1378 en Aversó i si no n'hi ha més documentació antiga és simplement per la poca investigació que han suscitat els noms de peixos, fora d'aquells que semblaven més sorprenents i curiosos, com *anfós*; el mateix Gulsoy reconeix que ni en castellà *mero* no està gaire ben documentat a l'E.Mj. (v, 910a32) ni en portuguès, on no apareix fins a fi s. XIX. No hi ha cap raó ferma per creure que en català sigui més recent que *anfós*, sinó que tots dos conviuriem, i per tant no trobo (contra Gulsoy) que la generalització d'aquest nom fora de les Illes sigui deguda a influència castellana.

L'explicació etimològica no està «en el posat majestàtic» sinó en la voracitat i crueltat que se li atribueix, i en la boca i grandària enormes. Neró quedà fixat